

УДК 347.19

Роман Майданик,доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент АПрН України,
завідувач кафедри цивільного права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**ЮРИДИЧНІ ОСОБИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА
В КРАЇНАХ КОНТИНЕНТАЛЬНОГО ПРАВА**

Розглядаються питання юридичних осіб публічного права країн континентального права. Визначено поняття та види юридичних осіб публічного права в країнах Західної Європи. Висвітлено доктринальні підходи і законодавство щодо поняття та видів юридичних осіб публічного права в окремих пострадянських країнах.

Ключові слова: юридична особа публічного права, держава і муніципальні утворення як юридичні особи публічного права, державні установи, публічно-правові фонди, корпорації публічного права, юридичні особи приватного права з делегованими публічними функціями, державні корпорації.

**Юридичні особи публічного права
в країнах Західної Європи**

Поняття юридичних осіб публічного права в європейському праві. Участь у цивільних відносинах держави, інших публічно-правових утворень значною мірою здійснюється через створені з їх участю юридичні особи, які в літературі та законодавстві отримали назву «юридичні особи публічного права».

Зазначена юридична категорія сформувалася як результат тривалого використання в доктрині права, законодавстві й правозастосовній практиці багатьох країн континентального права.

У сучасних доктрині й законодавстві різних країн (перш за все, континентального права) відсутня єдність у поглядах щодо поняття та системи юридичних осіб публічного права, що обумовлено особливостями історичного розвитку та сформованими на основі цього досвіду положеннями доктрини і національного законодавства відповідних країн.

Найбільш системно категорія юридичної особи публічного права отримала відображення в сучасній європейській доктрині права, законодавстві й правозастосовній практиці.

В європейській юридичній науці термін «юридична особа публічного права» застосовується досить часто, причому пе-

реважно адміністративістами, а сфера його застосування є предметом наукових дискусій. Французький автор Ф. Терньє застосовував більш широкий підхід порівняно з роботами Д. Лабадьєра, Р. Коннуа тощо. Він писав, що «публічні особи» бувають різними, вони включають і «юридичні особи публічного права», констатуючи цим, що не всі «публічні особи» можуть бути або є юридичними особами публічного права. На його думку, особи публічного права не завжди створюються державою, ними можуть бути й інші організації. Проте питання про інші організації (наприклад громадські організації) Ф. Терньє не розглядав, однак відносив до числа юридичних осіб публічного права державу, державні установи і місцеві колективи (у Франції це відповідно з поправкою до Конституції 2003 р. так звані територіальні колективи — регіони (більше 20), департаменти (близько 100) і комуни (близько 36 тисяч) [1].

Алжирський юрист А. Махіу використовує поряд із формулюванням «юридична особа публічного права» словосполучення «адміністративна юридична особа» і пропонує більш широкий перелік: держава (в Алжирі це територіальні колективи обласної ланки), комуни, публічні установи і публічні офіси [2].

У законодавстві країн Західної Європи юридичними особами публічного права зазвичай визнають державу, публічно-

правові установи, корпорації і фонди публічного права, а також приватні підприємства з отриманими (делегованими) публічними функціями.

При цьому кожна країна має власну унікальну систему юридичних осіб публічного права, з притаманними їм особливостями різновидів таких юридичних осіб.

У ФРН такими юридичними особами визнаються державні установи, корпорації публічного права, самостійні майнові організації публічного права, фонди публічного права. Німецьке Цивільне уложення хоча й не проводить чіткої класифікації юридичних осіб, але спеціально виділяє розділ третій «Юридичні особи публічного права», який складається із однієї статті (§ 89), що визначає відповідальність юридичних осіб публічного права та можливість відкриття конкурсного провадження (процедури банкрутства) до таких видів юридичних осіб публічного права, як корпорації, установи та органи [3].

Відповідно до ст. 1 ЦК Нідерландів статус юридичних осіб публічного права мають держава, провінції, муніципалітети, управління з нагляду за греблями, а також усі органи, яким у силу Конституції надані відповідні повноваження. Інші органи, на які покладено виконання частини функцій органів влади, є юридичними особами тільки тоді, коли це передбачено законом. Загальні ж положення ЦК Нідерландів про юридичних осіб не поширюються на юридичних осіб публічного права.

Термін «юридична особа публічного права» застосовується в законодавстві й інших країн. Про юридичні особи публічного права говориться в ч. 7 ст. 17 Конституції Греції 1975 р. [4], в ст. 27 Конституції Бразилії 1988 р. [5], про юридичну особу державного права говориться в ч. 4 ст. 4 Конституції Кіпру 1960 р. [6]. В останній з них є також термін «юридичні особи цивільного права і громадських організацій» (ч. 4 ст. 23), що свідчить про автономність цих трьох видів юридичних осіб [7].

Характерно, що подібний до європейського підхід щодо поширення кола юридичних осіб на публічно-правові утворення прослідковується і в країнах англо-американського права. Зокрема у США юридичними особами публічного права є держава (федерація та окремі штати); державні (муніципальні) органи — державні департаменти; незалежні агентства тощо.

Держава як юридична особа публічного права. Пануючі в європейських країнах ліберальні підходи в розумінні держави стали логічним результатом еволюції правової думки, починаючи від ідей «сакральності» держави і завершуючи її розумінням як інструмента (слуги) суспільства. Загалом Європа звільнилася від «антипозитивістських» ліній у розвитку юридичної науки, які мали місце в 20—30 роках ХХ ст. і передбачали «обожнення» держави або перебільшення її значення [9].

Юридичну науку і законодавство сучасної Західної Європи характеризує розуміння держави як одного із інструментів суспільства, при цьому відкритого суспільства, що переважно пов'язується з ліберальними ідеями. Такий підхід дає можливість ставити на перше місце питання співвідношення держави і суспільства щодо обмеження державного втручання, проблематику легітимації держави, а в цілому держава позбавляється певного «сакрального» ореолу і постає як більш визначений суб'єкт, зокрема як юридична особа [10].

У цивільно-правових відносинах держава бере участь так само, як будь-яка інша юридична особа приватного чи публічного права. Участь держави в приватноправових відносинах досить своєрідна: з одного боку, вона є законодавцем, носієм верховної політичної влади, а з іншого боку, рядовим учасником відносин.

У Західній Європі розроблено універсальну конструкцію, згідно з якою держава сама є юридичною особою і виступає у відносинах через свої органи. Цими органами є міністерства, державні комітети тощо. Саме вони здійснюють державну діяльність у конкретних сферах, функції держави в сфері управління державним майном і виступають представниками держави при здійсненні права державної власності. Наприклад, коли міністерство освіти відкриває нову школу, то дана школа належить не міністерству, а державі: міністерство освіти здійснює лише політику освіти в цій сфері і представляє державу.

Відповідно, держава, будучи суб'єктом публічного права, бере участь у приватноправових відносинах через свої органи, які, як правило, не є юридичними особами.

При цьому держава як юридична особа може бути представлена іншими юридичними особами. Держава може створити

безліч таких юридичних осіб залежно від того, які задачі буде покладено на них [11].

Публічно-правові корпорації. Другу групу юридичних осіб публічного права в країнах Західної Європи становлять так звані публічно-правові корпорації (корпорації публічного права). До них відносять муніципальні утворення і самокеровані територіальні одиниці. Вони отримали спочатку в науці, а потім у 60-ті роки ХХ ст., й особливо в 2000-ні роки, в конституціях окремих країн назву територіальних колективів і були кваліфіковані як юридичні особи. В наукових виданнях окремих країн стали вважати юридичними особами національно-культурні автономії — громадські організації, створювані розрізнено (а не компактно) народами, які там проживають. Потім такі положення ввійшли в законодавство [12] (в тому числі в українське в кінці ХХ ст.).

До корпорацій публічного права відносять органи самоуправління (муніципалітети). В даному випадку юридичною особою є безпосередньо сам муніципалітет, а не його органи у вигляді управління, відділів, служб тощо. Привертає увагу переважаюча в доктрині позиція про те, що органи місцевого самоуправління лише в тому випадку можуть бути визнані юридичними особами, якщо вони створені на основі виборів, а не призначені вищестоящими органами. Якщо вони призначені вищестоящими органами, то повинні мати такий самий статус, як міністерство [13].

У німецькому праві корпораціями публічного права (нім. *Körperschaft des öffentlichen Rechts*) вважаються організації, які безпосередньо здійснюють державні функції державними коштами. До цієї групи юридичних осіб публічного права відносять створені на підставі спеціального законодавства організації, які також виконують державні функції.

Однак вони не є державними установами у власному значенні, оскільки держава через них здійснює так зване опосередковане управління.

У німецькому праві корпорації публічного права поділяються на територіальні і персональні. До територіальних в основному належать комуни, тобто громади і союзи громад. Персональні корпорації складаються з безлічі осіб з певною особистою або професійною кваліфікацією. До них належать, зокрема, різноманітні професійні об'єднання (камери) — наприклад, ремісничі палати, індустріальна і

торговельна, сільськогосподарська, лікарська, адвокатська й інші палати; далі, організації соціального забезпечення, такі як лікарняні каси, пенсійні організації, а також вищі школи.

Ці корпорації мають право приймати загальнообов'язкові (в межах їх компетенції) правові норми, які розглядаються як закони в матеріальному сенсі. Членство в корпорації, особливо в професійних об'єднаннях-камерах, частіше за все є для відповідних осіб обов'язковим [14].

Публічно-правові установи. До третьої групи юридичних осіб публічного права належать так звані публічно-правові установи.

Визнання таких державних установ юридичними особами відображає тенденцію розширення кола юридичних осіб, яке спочатку обмежувалося господарськими організаціями. Поступово юридичними особами стали визнаватися утворення публічного характеру. З цього приводу німецькі автори давно вважають державні (а не лише приватні) установи юридичними особами [15].

У французькій літературі державні і напівдержавні установи (в основному так звані публічні і корпорації з обслуговування потреб населення — постачання водою, електроенергією тощо) задовго до внесення в Цивільний кодекс визначення юридичної особи характеризувались як юридичні особи. Р. Драго писав у 1950 р., що публічні установи — це будь-які організації, створювані державою, яка дає їм статус юридичної особи [16].

В Німеччині до публічно-правових установ належать федеральні державні установи, в тому числі Уряд, Федеральний банк, Федеральна рахункова палата, Патентне відомство, Федеральна пошта, Міністерство закордонних справ, інші федеральні міністерства і відомства тощо [17].

До переліку цієї групи юридичних осіб також належать державні бібліотеки, університети, державні лікарні, дитячі садки тощо. Всі ці юридичні особи існують на основі нормативних або індивідуальних актів, прийнятих відповідними державними органами [18].

Публічно-правові фонди. Законодавству західних країн відоме поняття так званих публічно-правових фондів (нім. *Stiftung*). Такий фонд являє собою призначене для певної публічної мети майно, яке управляється створеними державою спеціально для цієї мети органами. В літературі публічно-правовий фонд визначається як

«правоздатна організація для управління цілеспрямовано переданим установником фонду складом майнових цінностей (капіталу або речі)» [19]. Право Німеччини за правовою формою розрізняє правоздатні фонди публічного або приватного права; неправоздатні фонди; фонди у формі внесеного до реєстру об'єднання (нім. Verein) та у формі товариства з обмеженою відповідальністю (нім. GmbH).

Фонди утримують лікарні, будинки для людей похилого віку, зосереджені на підтримці освіти, культури, релігії, охорони природи.

Фонд публічного права є «носієм» управління, оскільки він створений актом публічної влади, тобто законом або на основі закону, має владні повноваження і знаходиться під державним наглядом.

На відміну від членів корпорації або клієнтів майнової установи, фонди мають користувачів (вигодонабувачів), тобто осіб, яким надаються певні пільги або послуги в іншому порядку [20].

Для всіх цих юридичних осіб публічного права властива загальна ознака, яка відрізняє їх як від юридичних осіб приватного права, так і від інших юридичних осіб публічного права — всі вони створюються у розпорядчому порядку, тобто на підставі рішення вищестоящого державного органу, і в їх основу не покладено принцип автономії сторін.

Юридичні особи приватного права з делегованими публічними функціями. У певному відношенні юридичними особами публічного права виступають юридичні особи приватного права, які отримали повноваження здійснювати публічно-правові функції.

Зазначені суб'єкти приватного права, залишаючись такими, виконують певні публічно-правові функції. До них належать приватні школи, приватні банки, наділені певними повноваженнями (наприклад у сфері перевірки заявок на субвенції), технічні товариства і корпорації, які виконують функції професійного нагляду, проведення експертиз тощо.

Такі юридичні особи приватного права володіють в переданій їм сфері публічними повноваженнями, вправі приймати адміністративно-правові акти і проводити відповідні дії [21].

В окремих країнах юридичними особами публічного права також визнають політичні партії, православну церкву (наприклад у Грузії) [22].

На відміну від юридичних осіб приват-

ного права, перелік юридичних осіб публічного права не є вичерпним, оскільки дані суб'єкти створює держава і їй для цього не потрібне встановлення будь-яких спеціальних меж.

Неможливістю «закритої» систематизації юридичних осіб публічного права пояснюється та обставина, що в праві різних країн як види, так і форми цих суб'єктів повністю різні. Інакша ситуація щодо юридичних осіб приватного права: їх класифікації в різних країнах часто співпадають [23].

Юридичні особи публічного права в пострадянських країнах

Проблематика юридичної особи публічного права актуальна для юридичної науки, законодавства і правозастосовної практики пострадянських держав.

Предметом наукової дискусії є питання поняття, природи, сфери застосування і системи цієї групи юридичних осіб.

Окремі автори з пострадянських держав, які розглядали поняття юридичної особи публічного права на прикладі Німецького федерального банку, до характерних ознак таких юридичних осіб відносять: а) відкритість і доступність інформації про діяльність даного суб'єкта, зрозуміло, з певними межами, встановленими законодавством; б) підконтрольність даного суб'єкта органам представницької влади; в) контрольоване у формі попереднього, а не наступного судового контролю фінансування діяльності цього суб'єкта; г) наділення даного суб'єкта обов'язками, виконання яких необхідне для досягнення цілей товариства [24].

При цьому звертається увага на те, що в даному випадку зазначене поняття застосовувалося щодо Центрального банку РФ, який виконував публічні функції і володів принциповими відмінностями від інших юридичних осіб за порядком управління, а також організаційно-правовою формою і речовим правом на наявне в його віданні майно, які мають особливий характер [25].

У сучасній російській юридичній літературі також обґрунтовується розширювальне тлумачення поняття юридичної особи публічного права, що позначає не лише юридичні особи, які виконують публічні функції, а й публічно-правові утворення, які мають скарбницю, а також адміністративно-територіальні утворення. На думку В. Є. Чиркіна, юридич-

на особа публічного права — не приватно-правове, а публічно-правове утворення, яке слід розуміти в широкому значенні, а не тільки як державу, суб'єкт Федерації, муніципальне утворення... Ці та інші публічно-правові утворення подібного роду (наприклад територіальні автономії), вважає зазначений автор, становлять лише частину більш широкого поняття юридичної особи публічного права, до якого входять, що слідує з російського законодавства, також органи та установи публічної влади і некомерційні громадські об'єднання. Юридична особа публічного права (хоч і не всі її різновиди) можуть інколи брати участь у господарському обороті (і тоді її дії регулюються нормами приватного права). Однак така участь, зазначає В. Є. Чиркін, жорстко детермінована (і має бути детермінована) законом, оскільки головне призначення, роль і функції юридичної особи публічного права в суспільстві інші, ніж юридичних осіб приватного права. Її правовий статус визначається не правовими актами приватного права (положеннями ЦК, включаючи застереження), а нормативними правовими актами публічного права. При цьому автор висловлює сумнів у можливості існування загального закону про юридичні особи публічного права, оскільки вони надто різні. Однак загальне визначення юридичної особи, ймовірно, необхідно дати в одному з актів конституційного права [26].

Слід зазначити, що такий підхід переважно відображає публічно-правовий погляд вчених — представників публічного (зокрема адміністративного) права.

Позиції вчених-цивілістів характеризує ідея більш вузького кола юридичних осіб публічного права, що передбачає дотримання загальної функції юридичної особи — участь у майновому (цивільному) обороті. Тому досить важко погодитися з твердженнями про існування юридичних осіб публічного права, які не можуть брати участі в господарському обороті. Якщо суб'єкт права за визначенням позбавлений можливості брати участь у цивільному обороті, втрачається юридичний сенс у визнанні за таким суб'єктом права статусу юридичної особи.

Саме цим можна пояснити той факт, що в більшості пострадянських країн до юридичних осіб публічного права відносять державні установи, наділені статусом юридичної особи (органи державної виконавчої влади, правоохоронні і право-

застосовчі органи тощо) [27], органи місцевого самоврядування, унітарні державні та комунальні (муніципальні) підприємства.

Законодавством окремих пострадянських країн ця категорія прямо не врегульована, однак передбачено окремі види юридичних осіб, які за своєю сутністю підпадають під поняття юридичної особи публічного права.

Зокрема в Російській Федерації термін «юридична особа публічного права» не застосовується в законодавстві. У відповідних правових актах лише говориться, що некомерційні організації, політичні партії, ті чи інші громадські об'єднання, органи, установи держави і муніципальних утворень є юридичними особами. Щодо держави, суб'єктів Російської Федерації, муніципальних утворень термін «юридична особа» не застосовується; вони називаються публічно-правовими утвореннями. Поняття територіального колективу (територіального публічного колективу) російському законодавству невідоме.

У Федеральних законах і підзаконних актах юридичними особами названі державні установи, наприклад Банк Росії, Фонд соціального страхування Російської Федерації, а також особлива група саморегульованих установ, до окремих з яких до 2006 р. застосовувалося формулювання «які мають державний статус». В їх числі, згідно зі ст. 6 Федерального закону «Про науку і державну науково-технічну політику» від 29.08.1996 р. № 127-ФЗ, була Російська академія наук і п'ять галузевих академій (сільськогосподарських наук, медичних наук, освіти тощо). Термін «юридична особа» застосовується у федеральних законах до органів держави (Рахункова палата РФ, Центральна виборча комісія РФ тощо), до органів муніципальних утворень (представницького та виконавчого органів). В указах Президента РФ, постановах Уряду РФ, якими в 2004—2005 роках були затверджені положення про федеральні міністерства, служби та агентства, ці органи держави наділені статусом юридичних осіб. Термін «юридична особа» застосовується інколи до апаратів державних органів та установ, які очолюються посадовою особою—керівником апарату. Апарат Державної Думи, який, як сказано в Регламенті Державної Думи, покликаний забезпечити роботу Думи, її комітети в організаційному, матеріальному та інших відношеннях, наділено статусом

юридичної особи. Юридичною особою є Адміністрація Президента РФ.

Наказами федеральних міністерств і відомств РФ затверджуються положення, якими статусом юридичних осіб наділяються територіальні органи виконавчої влади (управління, відділи міністерств і відомств на місцях у федеральних округах, суб'єктах РФ). Такими є накази Міністерства юстиції РФ, Міністерства РФ у справах цивільної оборони, надзвичайних ситуацій та ліквідації наслідків стихійних лих, а також акти багатьох інших міністерств і відомств. Суб'єкти РФ називають свої установи та органи юридичними особами [28]. Є навіть і судові рішення про визнання юридичними особами окремих виконавчих органів державної влади (наприклад Управління юстиції адміністрації Кемеровської області), хоч практика арбітражних судів і навіть Президії ВАС РФ з таких справ, як вважають окремі автори, суперечлива [29].

Ознаки юридичних осіб публічного права притаманні окремим державним корпораціям. Так, за законодавством Російської Федерації, державними корпораціями визнаються некомерційні організації, що не мають членства, створені Російською Федерацією на основі майнового внеску для здійснення соціальних, управлінських або інших суспільно ко-

рисних функцій (ст. 7 Федерального Закону РФ «Про некомерційні організації»).

При цьому до юридичних осіб публічного права може бути віднесено ті державні корпорації, які поряд із цивільною правосуб'єктністю володіють публічно-правовими функціями (Росатом, Олімпбуд).

Незважаючи на законодавче визначення, в більшості випадків державні корпорації призначені для здійснення підприємницької діяльності, що має важливе публічне значення. Вони не мають членства і є приватними власниками майна, безоплатно або на особливо пільгових умовах отриманого від федеральної держави. Головна особливість їх правового статусу полягає в тому, що він кожного разу повністю визначається спеціальним федеральним законом, який завжди містить істотні вилучення із загальних правил законодавства про юридичні особи (відсутність установчих документів, особливий порядок реорганізації і ліквідації, вилучення зі сфери фінансового та податкового контролю тощо). В російській юридичній доктрині держкорпорації зазвичай розглядаються не самостійною організаційно-правовою формою юридичної особи, а спеціальним способом створення державою особливих, унікальних за своїм правовим статусом суб'єктів права, призначених для вирішення особливо важливих державних завдань [30].

ПРИМІТКИ

1. Ternier Ph. La responsabilite contractuelle des personnes publique en droit administrative / Ph. Ternier. — P., 1989. — P. 7, 574; цит. за: Чиркин В. Е. Юридическое лицо публичного права / В. Е. Чиркин. — М. : НОРМА, 2009. — С. 74.
2. Mahiou A. Op. cit. — P. 61—62, 67; цит. за: Чиркин В. Е. Юридическое лицо публичного права / В. Е. Чиркин. — М. : НОРМА, 2009. — С. 74.
3. Германское право / пер. с нем. — М. : Междунар. центр финансово-экономического развития, 1996. — Часть I. Гражданское уложение. — С. 29. — (Серия «Современное зарубежное и международное частное право»).
4. Конституции государств Европы : в 3 т. — М., 2001. — Т. 1. — С. 653; цит. за: Чиркин В. Е. Юридическое лицо публичного права / В. Е. Чиркин. — М. : НОРМА, 2009. — С. 74.
5. Конституции государств Америки : в 3 т. — М., 2006. — Т. 3; цит. за: Чиркин В. Е. Юридическое лицо публичного права / В. Е. Чиркин. — М.: НОРМА, 2009. — С. 74.
6. Конституции государств Европы : в 3 т. — М., 2001. — Т. 2. — С. 212; цит. за: Чиркин В. Е. Юридическое лицо публичного права / В. Е. Чиркин. — М. : НОРМА, 2009. — С. 74.
7. Чиркин В. Е. Знач. праця. — С. 74.
8. Сыродоева О. Н. Акционерное право США и России (сравнительный анализ) / О. Н. Сыродоева. — М. : Спарк, 1996. — С. 17.
9. Жалинский А. Введение в немецкое право / А. Жалинский, А. Рерихт. — М. : Спарк, 2001. — С. 127.
10. Там само. — С. 128.
11. Чантурия Л. Л. Введение в общую часть гражданского права (сравнительно-правовое исследование с учетом некоторых особенностей постсоветского права) / Л. Л. Чантурия. — М. : Статут, 2006. — С. 177—178.

12. Чиркин В. Е. Зазнач. праця. — С. 70—71.
13. Жалинский А. Зазнач. праця. — С. 158.
14. Там само. — С. 158.
15. Riemer K. Körperschaften als Stiftungs-Organisationen / K. Riemer. — Baden-Baden, 1993. — S. 29; Brandmuller G. Gesellschaftliche Stiftungen / G. Brandmuller. — Munchen, 1988. — S. 57; цит. за: Чиркин В. Е. Юридическое лицо публичного права / В. Е. Чиркин. — М. : НОРМА, 2009. — С. 70.
16. Drago R. Les crises de la notion d'établissement public / R. Drago. — P., 1950. — P. 238; цит. за: Чиркин В. Е. Юридическое лицо публичного права / В. Е. Чиркин. — М. : НОРМА, 2009. — С. 70.
17. Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права : монографія / І. М. Кучеренко. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. — С. 9.
18. Чантурия Л. Л. Зазнач. праця. — С. 179.
19. Жалинский А. Зазнач. праця. — С. 159.
20. Там само. — С. 160.
21. Там само. — С. 160.
22. Чантурия Л. Л. Зазнач. праця. — С. 179—180.
23. Там само. — С. 180.
24. Олейник О. М. Основы банковского права / О. М. Олейник. — М., 1997. — С. 131.
25. Курбатов А. Я. Банковское право России / А. Я. Курбатов. — М., 2009. — С. 48—51.
26. Чиркин В. Е. Зазнач. праця. — С. 76—77.
27. Кодифікація приватного (цивільного) права України / за ред. проф. А. Довгерта. — К. : Український центр правничих студій, 2000. — С. 134—135 (авт. глави — Н. С. Кузнецова); Российское гражданское право : учеб. : в 2 т. / отв. ред. Е. А. Суханов. — М. : Статут, 2010. — Т. I: Общая часть. Вещное право. Наследственное право. Интеллектуальные права. Личные неимущественные права. — С. 289—290 (авт. глави — Н. В. Козлова).
28. Чиркин В. Е. Зазнач. праця. — С. 67—70, 75.
29. Усков О. А. Проблемы гражданской правосубъектности государственных органов и органов местного самоуправления / О. А. Усков // Журнал российского права. — 2003. — № 5. — С. 28—29.
30. Российское гражданское право : учеб. : в 2 т. / отв. ред. Е. А. Суханов. — М. : Статут, 2010. — Т. I: Общая часть. Вещное право. Наследственное право. Интеллектуальные права. Личные неимущественные права. — С. 282 (авт. глави — Н. В. Козлова).

Майданик Роман. Юридические лица публичного права в странах континентального права.

Рассматриваются вопросы юридических лиц публичного права стран континентального права. Определено понятие и виды юридических лиц публичного права в странах Западной Европы. Освещаются доктринальные подходы и законодательство относительно понятия и видов юридических лиц публичного права в отдельных постсоветских странах.

Ключевые слова: юридические лица публичного права, государство и муниципальные образования как юридические лица публичного права, государственные учреждения, публично-правовые фонды, корпорации публичного права, юридические лица частного права с делегированными публичными функциями, государственные корпорации.

Maydanyk Roman. Legal entity of public law in the countries of roman-german law.

The author considers the questions of legal entity of roman-german law-system, researching the notion and kinds of above mentioned legal entity.

The system of this type legal entity in the countries of West Europe and in the postsovietunion countries are certain.

Key words: legal entity of public law, state and municipal foundation as a legal entity of public law, state organisation, law-public fund, corporation of public law, legal entity of private law with delegated public powers, state corporations.